

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/opozycja-w-prl/74717,Spotkania-do-ponownego-odczytania.html>

RECENZJA

Spotkania do ponownego odczytania

OKRES HISTORYCZNY

(1970-1980) Od Gdańska do Gdańska (1980-1990) Epoka Solidarności

Autor: MAŁGORZATA CHOMA-JUSIŃSKA 26.09.2020

Drugi obieg wydawniczy w Polsce w latach 1976–1989 od dawna jest jednym z tematów częściej podejmowanych przez badaczy tego okresu. Na szczególną uwagę w tym kontekście zasługuje monumentalna, opracowana przez Macieja Sobieraja, publikacja *Spotkania. Niezależne Pismo Młodych Katolików*.

Skala i różnorodność zjawiska w pełni uzasadniają interdyscyplinarne zainteresowanie.¹ Wciąż jednak wiele zagadnień wymaga prac dokumentacyjnych. Autorzy skupiają się zatem na kwestiach związanych z funkcjonowaniem redakcji, organizacją druku i kolportażu, także na działaniach aparat bezpieczeństwa. Dotychczasowe analizy treści drugiego obiegu koncentrują się na wybranych tematach, najczęściej z zakresu polityki, programów ekonomicznych i zagadnień międzynarodowych.

Po śmierci Janusza Krupskiego, do 2010 r. szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, zrodziła się inicjatywa upamiętnienia tego wybitnego działacza społecznego w formie najbardziej adekwatnej dla charakteru jego działalności - reedycji *Spotkań. Niezależnego Pisma Młodych Katolików*, którego był on głównym twórcą i redaktorem.

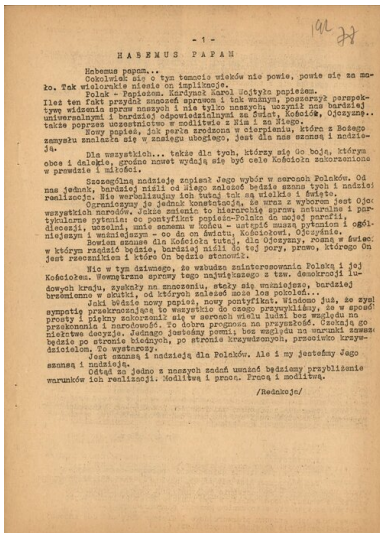
Upamiętnienie Janusza Krupskiego

O doborze tematów analiz decydują zainteresowania badacza, ale wybór tytułów narzuca niejednokrotnie także dostępność w zasobach bibliotek i repozytoriów cyfrowych. Po śmierci Janusza Krupskiego, do 2010 r. szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych (UdsKiOR), zrodziła się inicjatywa upamiętnienia tego wybitnego działacza społecznego w formie najbardziej adekwatnej dla charakteru jego działalności - reedycji *Spotkań. Niezależnego Pisma Młodych Katolików*, którego Krupski był głównym twórcą i redaktorem. Od 1977 r. do 1988 r. pismo wydawała grupa młodych absolwentów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W sumie ukazało się 35 numerów. W 1978 r. w Paryżu powstało siostrzane wydawnictwo *Editions Spotkania*, założone przez Piotra Jeglińskiego, które publikowało emigracyjną reedycję pisma. Obydwa wydawnictwa, krajowe i paryskie, drukowały także serię książkową w ramach "Biblioteki *Spotkań*".

Struktura tomu

Tom wydany w 2019 r. przez UdsKiOR zawiera pięć pierwszych numerów *Spotkań* wydrukowanych w kraju w latach 1977–1978. Do książki dołączona jest płyta z zawartością pozostałych numerów w formie tekstu sformatowanego (rtf) oraz kopie (pdf) wybranych artykułów z różnych numerów. Tom otwiera „Przedmowa” Jana Józefa Kasprzyka, szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych. W dalszej części zamieszczone zostały krótkie wspomnienia i refleksje osób związanych ze środowiskiem *Spotkań*: Bogdana Borusewicz, Marka Kuchcińskiego oraz Władysława Bartoszewskiego. „Wstęp” edytorski przygotował Maciej Sobieraj.

Treść pięciu numerów czasopisma została poprzedzona swego rodzaju wprowadzeniem – obszerną analizą autorstwa filozofa i etyka Wojciecha Chudego „Męstwo bycia chrześcijaninem. Rekonstrukcja programu ideowego pisma *Spotkania* (1977–1987)”. Opracowanie, przygotowane w 1987 r., jest nie tylko efektem naukowego namysłu nad niezamkniętym wówczas przedsięwzięciem wydawniczym. Chudy od początku był związany ze *Spotkaniem*, zatem jego praca pokazuje także jak pismo postrzegane było w środowisku bliskim jego redaktorom.

HABEMUS PAPAM, słowo wstępne

od redakcji do nr 6/1979 *Spotkań*.

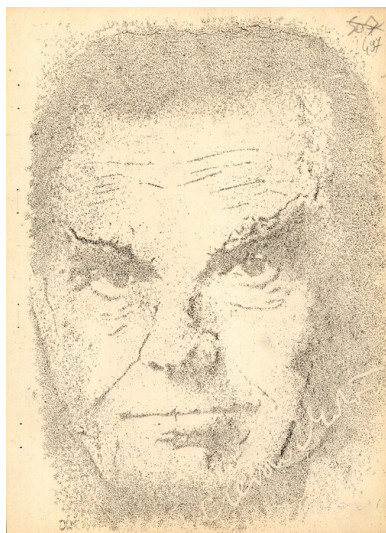
Z zasobu IPN

Kasprzyka, szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych. W dalszej części zamieszczone zostały krótkie wspomnienia i refleksje osób związanych ze środowiskiem *Spotkań*: Bogdana Borusewicz, Marka Kuchcińskiego oraz Władysława Bartoszewskiego.

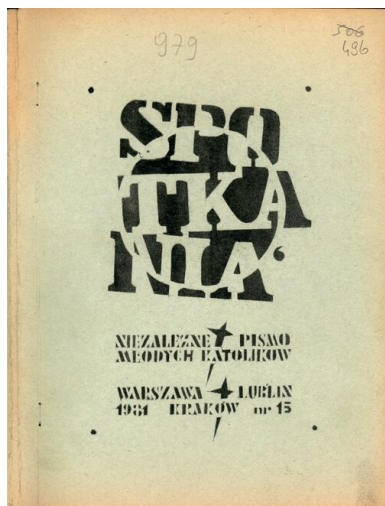
Opracowanie edytorskie

W procesie opracowania zawartości numerów 1-5, zweryfikowana została treść cytowanych tekstów, zwłaszcza biblijnych oraz dokumentów Kościoła. Rozszyfrowane zostały pseudonimy autorów. Objąśnione zostały niektóre wątki poruszone w artykułach. Dołożono starań aby przedstawić czytelnikom zweryfikowaną wersję materiałów publikowanych poza cenzurą. *Spotkania* od początku gdy się ukazały, były przyjmowane z zainteresowaniem. Ale ze względu na technikę druku powielaczowego, niektóre fragmenty były mało czytelne, co już wówczas zniechęcało nawet czytelników przyzwyczajonych do słabej jakości edytorskiej „bibuły”.

Pewnym mankamentem omawianego przedsięwzięcia jest brak jakiegokolwiek opracowania materiałów z numerów od 6 do 35, nagranych na płycie. Kopie elektroniczne (w formacie jpg, pdf) są najbardziej popularną metodą udostępniania pism drugiego obiegu w repozytoriach. W przypadku *Spotkań* nie było to możliwe z powodu nieczytelności fragmentów wydań krajowych. Numery wydrukowane na Zachodzie mają bardzo dobrą jakość, ale w różnych fragmentach różnią się od wydań krajowych. Autorzy przedsięwzięcia przyjęli zatem rozwiązanie mało atrakcyjne wizualnie, ale umożliwiające wygodny dostęp do zawartości *Spotkań* i przeszukiwanie tego materiału metodami typowymi dla plików Word.

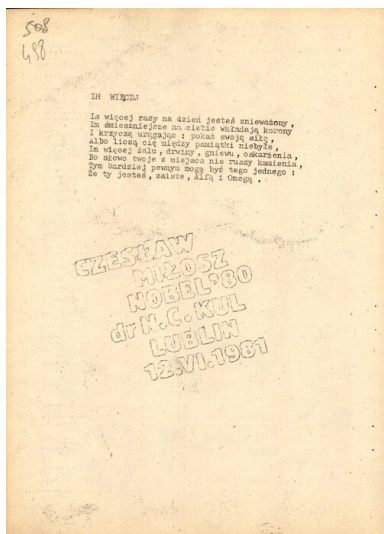
Czesław Miłosz, Spotkania, nr 15/1981 (poświęcony m.in. polskiemu nobliście). Z zasobu IPN

Z zasobu IPN

SPOTKANIA 15	Spis treści ...	SPOTKANIA - 15
CZY ZABRAŁO OJCA BARONA	1	583
PRZESZKLE PRYMASA POLSKI	3	
Ks. Tadeusz Strycharc : REFLEKSJA	4	
ZO ZAMKNIĘTY	5	
Ks. Henryk Mlebowicz : EMĄJ UOZNIOWIE	10	
Analizy krytyczno-literackie		
Trent Szwajcarski : OMIĘSIENIA RELIGIJNE W TWÓRCZOŚCI MIŁOSZA ..	19	
Krzysztof Dymek : SŁUDOCJA ŚWIATOPOGŁADOWA CZEŚŁAWA MIŁOSZA ..	26	
Witold Gombrowicz	27	
Wilno - wczoraj i dziś	27	
Tadeusz Jurek : DOKONANIE WIELKIEGO MIŁOSZA	31	
Aleksander Berek - Łagowski : PRZEJĘCIEMO DO NAS	32	
Witold Gombrowicz : WSKAZOWNIKI I WYKAZOWANIE	56	
Andrzej Świątek : UNIWERSYTET STEFANA BANEREGO W WILNIE	60	
Byli wśród nas	64	
Stanisław Koscielnicki : MARIAN EMILIOŃSKI 1861 - 1938	80	
Stanisław Stomma : PANIE JASNEJDA 1909 - 1970	86	
O wolności słowa	90	
Włodzisław Rokaynow : LITERATURA PRZECIŃ TOTALITARYZMU	95	
Tomasz Najman : CIERPIENIE I GWÓ	97	
Emerson o Miłoszu	99	
Adam Wroński : GENERAL SIROSKI NA WARSZAWIE ?	104	
R. Ender : WAF, GENERAL SIROSKI WIEJIM SPOCZĄĆ NA WARSZAWIE ..	106	
KOJĄ STATYSTYKĄ ANTONIEM W KATEDRZE WARSZAWSKIEJ	107	
Materiały do historii polskiej		
... i ZOFIA ROSSAL - SZCZĘŚLIWA	104	
Dokumenty	106	
Biblioteka SPOTKANIA	107	
SPOTKANIA 15 : Nowy o Autorach		

Spis treści nr 15/1981 Spotkań (m.in. Prymas Tysiąclecia - po śmierci, Czesław Miłosz - noblista oraz tematyka wileńska). Z

**Czesław Miłosz, "Im więcej",
Spotkania, nr 15/1981. Z zasobu
IPN**

Spotkania z perspektywy lat

Na temat działalności środowiska *Spotkań* powstało kilka publikacji, a nawet filmów dokumentalnych.² (Uwagę twórców przykuwa zwłaszcza sensacyjny wątek przemytu powielacza do Polski w 1976 r., co dało początek działalności wydawniczej lublinian.) Zawartość periodyku pozostaje jednak na marginesie tych zainteresowań, zwłaszcza jeśli badacze na łamach nieocenzurowanych pism poszukują przede wszystkim odbicia dyskusji politycznych prowadzonych w kręgach ówczesnej opozycji.

Pomysł wydawania *Spotkań* wyrósł z przekonania, że wolne słowo powinno być głównym narzędziem walki z władzą komunistyczną. Twórcy pisma chcieli formować Polaków do walki o niepodległe suwerenne państwo, ale także przygotować do działania w systemie demokratycznym,

korzystania z wolności i wypełniania
zobowiązań obywatelskich.

Pomysł wydawania *Spotkań* wyrósł z przekonania, że wolne słowo powinno być głównym narzędziem walki z władzą komunistyczną. Twórcy pisma chcieli formować Polaków do walki o niepodległe suwerenne państwo, ale także przygotować do działania w systemie demokratycznym, korzystania z wolności i wypełniania zobowiązań obywatelskich. Zawarte w tytule słowo „spotkania” wyrażało intencję, by pismo było forum dialogu osób o różnym światopoglądzie. Liczne materiały opublikowane w ciągu 11 lat w 35 numerach czasopisma mogą być przyczynkiem do obrazu polskiej inteligencji katolickiej identyfikującej się z Kościołem posoborowym. Łamy lubelskiego periodyku ukazują poszukiwania i inspiracje ideowe. Pokazują jak diagnozowane były ówczesne problemy polityczne i społeczne, jak postrzegana była sytuacja Kościoła w Polsce, jak widziano przyszłe miejsce Polski w Europie oraz relacje z narodami sąsiednimi i mniejszościami narodowymi w Polsce. Odzwierciedlają krytyczną refleksję środowiska nad przeszłością. Niektóre artykuły były przygotowane specjalnie dla *Spotkań*, inne powstały z myślą o druku w oficjalnej prasie, ale – zakwestionowane przez cenzurę – ostatecznie zamieszczane były w *Spotkaniach*. Lubelski periodyk pozyskiwał również materiały dzięki kontaktom na Zachodzie – od autorów wywodzących się z emigracji polskiej i z innych krajów komunistycznych. Przedrukowano także teksty z czasopismach obcojęzycznych. Treści publikowane w „Spotkaniach” rzucają zatem światło również na przełamywanie barier środowiskowych, politycznych, wreszcie tych wynikających z istnienia żelaznej kurtyny. Fakt, że pismo ukazywało się w ciągu 11 lat pozwala spojrzeć na różne zjawiska w ich dynamice i zmienności.

¹ W ostatnich latach ukazały się m.in. książki autorstwa Jana Olszka *Rewolucja powielaczy. Niezależny ruch wydawniczy w Polsce 1976-1989* (Warszawa 2015) oraz *Podziemne dziennikarstwo.*

Funkcjonowanie głównych pism informacyjnych podziemnej »Solidarności« w Warszawie w latach 1981-1989 (Warszawa 2018); Konrada Knocha *Pisma liberalne drugiego obiegu w Polsce w latach 1979-1990* (Warszawa 2015); Cecylii Kuty *Nieocenzurowane. Z dziejów drugiego obiegu wydawniczego w Krakowie w latach 1976-1990* (Kraków 2019)

² Zob. m.in.: „Scriptores” 2011, nr 39 („Lublin – Drogi do wolności”, t. 3 „Spotkania”), red. Maciej Sobieraj; Małgorzata Choma-Jusińska, *Środowiska opozycyjne na Lubelszczyźnie 1975-1980* (Warszawa-Lublin 2009); *Mieliśmy tylko wolne słowo...*, reż. Henryk Urbanek (1996); *Drukarze*, cz. I i II, reż. Henryk Urbanek (2006)

COFNIJ SIĘ